

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen uit de geschiedenis waarin torens een rol hebben gespeeld, staan in willekeurige volgorde:

- 1 De aanslag op de torens van het World Trade Centre in New York verhevigde in Nederland de discussies over de multiculturele samenleving.
- 2 De bouw van de Eiffeltoren was onderdeel van de wereldtentoonstelling in Parijs, die als belangrijk doel had uitvindingen van het industriële tijdperk te laten zien.
- 3 De Toren van de Vrijheid in Parijs werd door een menigte afgebroken, omdat het bouwwerk onderdeel was van de gevangenis de Bastille, die als een symbool van het ancien régime werd beschouwd.
- 4 Portugese ontdekkingsreizigers, zoals Vasco da Gama, startten hun tochten bij de Toren van Belém.
- 5 Tijdens de Bezetting moest de naam van pretpark Julianatoren vlak bij Apeldoorn veranderd worden in Julia Toren, omdat verwijzingen naar levende leden van het koningshuis verboden waren.
- 6 Tijdens de bloeitijd van de Republiek gaven de Amsterdamse regenten voorrang aan een nieuw stadhuis, waardoor de geplande bouw van de toren van de Nieuwe Kerk niet doorging.

- 2p 1 Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 1.

Een bewering:

De las Casas wil met de beschreven gebeurtenis bereiken dat door het aannemen van wetten het gedrag van de Spanjaarden tegenover de inwoners van Amerika verandert.

- 4p 2 Toon dit aan door uit te leggen dat de beschreven gebeurtenis duidelijk maakt:
- dat wetten aangenomen moeten worden om de inheemse bevolking van Amerika te beschermen en
  - dat door de aanname van zulke wetten de bekering van de inheemse bevolking van Amerika wordt bevorderd.

Het stadsbestuur van Woerden (nu in de provincie Utrecht) besloot in 1590:

- 1 om de vestingwerken van de stad te versterken en
- 2 om twee Romeinse molenstenen in het stadhuis tentoon te stellen die tijdens de werkzaamheden gevonden werden.

- 2p 3 Verklaar elk besluit met een ander kenmerkend aspect van de zestiende eeuw.

Gebruik bron 2.

Van Diemberbroeck beweert dat zijn onderzoek naar de pest beter is dan dat van zijn voorgangers.

- 3p 4 Verklaar zijn mening door:
- aan te geven welke oorzaak Van Diemberbroeck geeft voor het ontbreken van onderzoek naar de pest en
  - met een verwijzing naar de bron aan te geven dat Van Diemberbroeck aansluit bij een werkwijze die past bij de zeventiende eeuw.

Drie gegevens over de geschiedenis van de kostbare kleurstof karmijnrood:

- 1 Spaanse veroveraars leerden van de Azteken in Amerika dat karmijnrood van luizen werd gemaakt en brachten in 1523 de kleurstof mee naar Spanje.
- 2 Rembrandt van Rijn gebruikte in 1665 voor zijn schilderij *Het Joodse bruidje* karmijnrood voor een deel van de jurk van de bruid.
- 3 Vanaf 1830 werden sommige boeren in Nederlands-Indië door de Nederlanders gedwongen om de luizen te kweken waar de kleurstof karmijnrood van gemaakt werd.

- 3p 5 Geef voor elk van de drie gegevens een ander kenmerkend aspect dat hierbij past.

Een anekdote:

Nadat Pruisen een aantal malen getroffen was door mislukte graanoogsten, vaardigde koning Frederik de Grote op 24 maart 1756 het zogenaamde *Kartoffelbefehl* (aardappelbevel) uit, omdat hij ervan overtuigd was dat met het verbouwen van aardappels hongersnood kon worden voorkomen. Magistraten en beampten moesten zijn onderdanen kennis laten maken met het nut van de aardappelplant en ervoor zorgen dat deze plant op iedere beschikbare plek werd verbouwd.

Bewering:

Het *Kartoffelbefehl* past bij het Verlichte beleid van Frederik de Grote.

- 2p 6 Leg de bewering uit.